

Naujasis Europos kelias.

Europos profesinių sąjungų konfederacijos (ETUC) investicijų, tvaraus augimo ir kokybiškų darbo vietų planas

Patvirtintas 2013 m. lapkričio 7 d. ETUC vykdomojo komiteto posėdyje

Ižanga

Ekonominė ir socialinė padėtis Europos Sąjungoje, visų pirma su sunkumais susiduriančiose šalyse, kelia nerimą. Su apgailėstumu pažymime, kad didėja nelygybė ir vis labiau pažeidžiama geografinė pusiausvyra, didėja nedarbas (ypač jaunų žmonių tarpe), mažėja vartojimas, kyla pavojus socialinei sanglaudai, didėja politinis nestabilumas, kelia galvą antieuropinės grupuotės ir žlunga vietinės rinkos. Tą lėmė griežto taupymo politika, kuri paskatino vidaus devalvaciją, viešųjų paslaugų privatizaciją, atlyginimų, pensijų ir socialinių išmokų karpymą. Mes esame įsukti į ekonomikos nuosmukio verpetą, ir valstybės skola didėja. Kyla grėsmė, kad recesija apims visą žemyną, o tai darys poveikį pasaulio ekonomikai. Be to, tokia politika, užuot įveikusi ES ekonominius ir politinius skirtumus, juos pagilino.

Labiausiai nukentėjusiose šalyse daugelio darbuotojų nevilts tokia didelė, kad piliečiai ryžtasi emigruoti ieškodami laikino arba nuolatinio darbo kitose ES valstybėse narėse ir už reglamentuotos darbo rinkos ribų, o tokiu atveju mums tenka kalbėti ne apie judėjimo laisvę, o apie priverstinį judumą.

Antrajame XXI amžiaus dešimtmetyje mus persekioja ir kiti iššūkiai – demografinė evoliucija, gamtinių išteklių trūkumas, didėjančios energijos kainos, besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių vaidmuo pasaulinėje prekyboje, vis platesnis žinių ir technologijų panaudojimas versle, nesibaigiantis netikrumas bankininkystės sektoriuje.

Neatidėliotinas uždavinys – įveikti mūsų ekonomikas apėmusią recesiją ir stagnaciją. Kai kuriose ES šalyse tebesitęsiantis BVP kritimas turi būti sustabdytas ir turi prasidėti jo kilimas. Kad užkirstume kelią ilgalaikiai stagnacijai visoje ES, mums reikalingas įtikinamas atgaivinimas, kuriam pagrindą padėtų stiprus finansinis sektorius, tenkinantis realiosios ekonomikos poreikius. Tik tokiu būdu užtikrintume valstybės finansų stabilumą. Valstybių biudžetai turėtų būti konsoliduojami stabiliais ekonomikos periodais ir tai turėtų trukti ilgesnį laiko tarpą. Konsolidacija turėtų būti socialiai teisinga ir garantuoti viešųjų paslaugų kokybę. To galima būtų siekti lanksčiau žiūrint į valdžios sektoriaus deficitą ir (arba) sudarant galimybę netaikyti stabilumo pakto biudžetinių suvaržymų konkrečioms produktyvioms investicijoms.

ETUC yra įsitikinusi, kad ES turi potencialą įveikti krizę. Šis potencialas remiasi geru piliečių išsilavinimu, tvirta pramonine baze, geromis viešojo ir privačiojo sektorių paslaugomis, novatoriškais mokslinių tyrimų ir švietimo institucijomis, gerai organizuotomis valstybės sistemomis, kultūros turtais ir ES viduje susikūrusia visa apimančios ir tolygiai pasiskirsčiusios gerovės

valstybe – euro zona su jos stabilia viena bendra valiuta. ES privalo sutelkti jėgas ir siekti geresnės, lygiateisiškesnės, klestėjimu, demokratija ir taika pagrįstos ateities.

Tam reikia investuoti į elektros energijos gamybą mažinant energijos vartojimą ir taip stiprinant energetinę nepriklausomybę, ir mažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Tam reikalingos investicijos į tvarią pramonę, visų pirma į MVĮ, ir paslaugas, mokymą bei švietimą, mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, modernią transporto infrastruktūrą, ES reindustrializaciją, efektyvias privačias paslaugas ir kokybiškas viešąsias paslaugas.

Reikia kuo skubiau pasirinkti naują kryptį, kuria žengsime ateityje, stabilizuoti ekonominę aplinką, kurti XXI amžiaus darbo vietas ir sudaryti kiekvienam galimybę naudotis pasiekta gerove. Europai reikalingas ilgalaikis atgaivinimo planas.

Atgaivinimo planas padėtų sustiprinti Europos integraciją, jis būtų naudingas visoms šalims ir pademonstruotų solidarumą su sunkioje padėtyje atsidūrusiomis šalimis. Jis paremtas demokratija, stabilumu ir sanglauda. Juo būtų gerokai prisidėta prie nacionalinių ekonomikų modernizavimo ir produktyvumo didinimo.

Kartu dirbkime Europos Sąjungoje užtikrindami tvarias investicijas ir deramo darbo vietas

Vidinės devalvacijos politika padarė neigiamą poveikį paklausai ir investicijoms. Be to, tokia politika paskatino nesąžiningą konkurenciją atlygimų, darbo sąlygų ir darbo teisės atžvilgiu. Mes turime sustabdyti ir nukreipti priešinga linkme šią tendenciją stiprindami bendradarbiavimą.

Glaudesniam bendradarbiavimui sudarytų sąlygas tokios priemonės:

- Bendradarbiavimas mokesčių vengimo, slėpimo ir mokesčių rojų srityje užtikrinant nacionalinių mokesčių institucijų visuotinį dalijimąsi informacija bei bendradarbiavimą ir suderinant pelno mokesčio bazę
- Finansinės rinkos reforma siekiant vėl užtikrinti ES ekonomikos pusiausvyrą
- Glaudesnis nacionalinių valdžios institucijų, valstybės tarnybos ir viešojo administravimo įstaigų bendradarbiavimas skatinant ilgalaikę viešųjų paslaugų kokybę
- Socialinių partnerių įtraukimas į stiprinamą socialinį dialogą, kolektyvines derybas ir darbuotojų dalyvavimo procesą, visų pirma atsižvelgiant į ekonominio valdymo procesą nacionaliniu ir ES lygmenimis, taip pat į švietimą, mokymą ir darbo rinkos reformą
- Europos socialinių standartų propagavimas, jų laikymasis ir platesnis taikymas siekiant kovoti su mažų garantijų darbu ir skatinti kurti deramo darbo kokybiškas darbo vietas.

Kai kurioms sunkioje padėtyje atsidūrusioms šalims reikia papildomų priemonių ekonomikai stabilizuoti ir valstybinėms struktūroms sutvirtinti. Pratęsus esamų dvišalių ir daugiašalių skolinimosi susitarimų terminus, ypač užtikrinant naujas ilgalaikes investicijas, ir gerokai sumažinus palūkanų dydį būtų užtikrintas ekonomikos vystymosi tęstinumas. Atsižvelgiant į tai akivaizdu, kad euroobligacijų išleidimas gali apsaugoti su sunkumais susiduriančias šalis nuo nekontroliuojamos spekuliacijos, ir jos gali būti veiksminga produktyvių investicijų priemonė. Be to, tai reiškia, kad reikia peržiūrėti ECB įgaliojimus ir užtikrinti, kad ši institucija atliktų paskutinės instancijos skolinotojo vaidmenį.

ES biudžetas ir ypač struktūriniai fondai turėtų palaikyti tvarų augimą, investicijas ir užtikrinti deramo darbo vietas. Tiek nepanaudoti ištekliai, tiek nauji struktūriniai fondai turėtų būti skiriami naujiems prioritetams skatinti derinant juos su strategijos „Europa 2020“ tikslais. Reikėtų sudaryti palankesnes sąlygas naudotis struktūriniais fondais paprastinant procedūras ir bendro finansavimo lėšoms netaikant deficito ir skolos normų.

ES turi parengti atgaivinimo planą, skirtą tvariam augimui ir deramo darbo vietoms

Trumpalaikių skatinimo priemonių, kurias buvo raginama taikyti 2009 m., nebepakanka. Mums reikalinga ilgalaikiškesnė perspektyva, kad galėtume įveikti didėjančius sunkumus ir gilėjančius skirtumus ES. Mes siūlome nustatyti tikslą – investuoti papildomus 2 proc. ES metinio BVP 10 metų laikotarpiu.

Būtų siekiama:

- Užtikrinti gerovę ir pakankamą skaičių deramo darbo ir aukštos kokybės darbo vietų, turinčių ateitį, ypač jaunimui
- Įtvirtinti tvarumą, kad būtų išsaugoma Europos visuomenių sanglauda ir būtų atsižvelgiama į ekologinius, socialinius bei demografinius iššūkius
- Užtikrinti demokratinę kontrolę
- Inicijuoti visą Europą apimantį viršnacionalinį projektą, užuot pasitenkinus atskirų Europos šalių nacionalinių skatinimo priemonių ar investavimo programų įgyvendinimu
- Įgyvendinti trumpalaikes priemones, kurios būtinos vykdant ilgalaikius uždavinius, ir taikyti jas net ekonomikos pakilimo laikotarpiu
- Nustatyti taisykles rinkai ir parengti politikos gaires, tokiu būdu, be kita ko, nukreipiant privačias investicijas į novatoriškus, į ateitį orientuotus projektus
- Užtikrinti tvirtą finansavimą ir tuo pat metu sudaryti Europos šalims sąlygas gauti mokestines pajamas už viešųjų paslaugų teikimą ir sumažinti valstybės skolą
- Prisidėti prie pajamų perskirstymo siekiant panaikinti nelygybę ir kovoti su skurdu nacionaliniu ir Europos lygmenimis
- Remti mokestinę politiką, kuri sudaro sąlygas investicijoms, spartinančioms augimą aukštos kokybės užimtumo sektoriuje ir skatinančioms bendrovių socialiai atsakingą elgesį.

Turtingos ir ekonomiškai stipresnės šalys ir grupės turės labiau prisidėti prie būsimų investicijų finansavimo.

Prie tokio plano turėtų galėti prisijungti visos ES šalys, tačiau investicijos būtų nukreipiamos tik į tas šalis, kurios prisidės prie plano.

Investicijų kryptys galėtų būti nustatomos atsižvelgiant į buvusius ES ir EIB prioritetus. Tai, be kita ko:

- Energijos transformacija (žr. Energijos veiksmų planą 2050, Europos Komisija)
- Transporto tinklas ir infrastruktūra (pvz., Transeuropinis transporto tinklas – TEN Transportas)
- Švietimas ir mokymas
- Plačiajuosčių tinklų plėtra

- Pramonės ateitis (parama MV), su sąlyga, kad jos taikytų teisėtas ir kolektyviai sutartas taisykles, energijos vartojimo efektyvumas ir efektyvus išteklių naudojimas, žemos paskolų palūkanos, mikrokreditų programa ir t.t.)
- Viešosios ir privačiosios paslaugos (pvz., miestų renovacija, sveikata ir gerovė)
- Infrastruktūra ir būstas pagyvenusiems žmonėms
- Socialinis būstas
- Tvarios vandentvarkos skatinimas.

Visą Europą apimantys investiciniai projektai turėtų būti rengiami juos siejant su nacionaliniais investicijų projektais. Pirmenybę reikėtų teikti investicijoms, kurios daro didžiausią poveikį vidaus ekonominei veiklai. Be to, projektai turėtų būti plėtojami taip, kad ateityje būtų galima iš jų tikėtis finansinės grąžos.

Demokratinis institucinis mechanizmas ir atgaivinimo plano finansavimas

Plano valdymą būtina patikėti Europos institucijai. Ta institucija sudarys sąlygas pasinaudoti finansavimu visoje Europoje, ji galės išleisti ilgalaikes santykinai žemų palūkanų europines obligacijas, kurios padės investicijų finansavimo visoje ES pagrindą.

Esama įvairių būdų, kaip galima orientuoti, koordinuoti ir įgyvendinti Europos investicijų planą, taip pat vykdyti jo demokratinę kontrolę, pvz.:

- pasitelkti esamas įstaigas, tokias kaip EIB ir (arba)
- sukurti naują įstaigą, į kurią savo atstovus paskirtų valstybės narės, Europos Parlamentas ir Europos Komisija.

Abiem atvejais būtų būtina užtikrinti demokratinę atgaivinimo plano strateginės politikos orientavimo ir priežiūros kontrolę ir koordinuoti jo veiklą. Europos Parlamentas turi nuspręsti, koku būdu tai turėtų būti daroma. Socialiniai partneriai turi dalyvauti visuose demokratinio proceso etapuose.

Abiem atvejais ta institucija gautų pradinį kapitalą ir teisę jį valdyti, o po to savo lėšas didintų išleisdama ilgalaikes obligacijas, už kurias gautų metines palūkanas, ir pasinaudotų didelės apimties taupymo ES viduje ir už jos ribų teikiama nauda bei ieškotų saugaus investavimo galimybių.

Standartinė praktika turėtų būti tiesioginės investicijos, žemos paskolų palūkanos, dotacijos investicijoms ir (arba) neseniai pradėtos naudoti projektų obligacijos. Jos būtų leidžiamos gavus paraišką iš verslo įmonių, nacionalinių vyriausybių, regionų ir vietos valdžios institucijų bei kitų organizacijų valstybėse narėse. Todėl sėkmė lydės tada, kai bus pakankamas skaičius įtikinamų projektų.

Viešojo sektoriaus subjektų paskolų palūkanos galėtų būti dengiamos iš papildomų mokestinių pajamų, kurias generuotų atsigaunanti ekonomika.

Paskolos privačiam sektoriui turėtų būti komerciškai naudingos ir teikti grąžą.

Siekiant, kad 10 metų laikotarpio obligacijų palūkanų norma būtų kuo žemesnė, obligacijas leidžianti Europos institucija turi būti laikoma mokių skolininku, turinčiu tvirtus kredito reitingus finansų rinkose. Todėl ji turėtų turėti pakankamai kapitalo. Valstybės narės nuspręstų, iš kokių šaltinių šis kapitalas būtų finansuojamas.

Pagrindinė krizės našta užgriuvo darbuotojų ir mokesčių mokėtojų pečius, todėl dabar atėjo laikas pasiturintiems ir turtingiems piliečiams prisidėti prie šio Europos augimo ir investicijų saugotojo kapitalo formavimo, pavyzdžiui, sumokant vienkartinį turto mokestį.

Valstybės narės gali prisidėti prie šio kapitalo formavimo jam skirdamos nepanaudotus struktūrinių fondų išteklius kaip papildomą paskolų garantiją. Komisija irgi galėtų papildomai garantuoti už paskolas.

Pradiniai grąžinimo reikalavimai yra labai nedideli, reikalaujama tik mokėti ilgalaikių kreditų palūkanas. Nors laikui bėgant grąžinimas didėja, ypač kai reikia grąžinti pradinę paskolą, suma visuomet yra nedidelė palyginti su mokestinių pajamų padidėjimu, o jos didėja kartu su BVP, kai BVP vėl pradeda augti.

Todėl nereikia didinti mokesčių arba įvesti naujų. Tačiau valstybės narės galėtų pasirinkti ir kitas priemones papildomoms pajamoms gauti.

Pajamomis, gaunamomis iš finansinių sandorių mokesčio, galima būtų finansuoti pradinį kapitalą, kurį turėtų įnešti nacionalinės vyriausybės, arba padengti paskolų palūkanas.

Numatomi rezultatai:

Ilgalaikių investicijų planas turėtų padidinti nacionalines pajamas ir užimtumo lygį, nes:

- Investicijos darys neatidėliotiną poveikį, bus sukurta daugiau darbo vietų statybų projektuose ir todėl padidės paklausa
- Gerokai padidės mokestinės pajamos, ir jų su kaupu užteks grąžinti paskoloms
- Galima pagrįstai numatyti, kaip per artimiausius keletą metų bus paveikti pajamų ir užimtumo lygiai.

Pasiūlytasis investicijų lygio padidinimas 2 proc. ES BVP per metus turėtų išjudinti papildomas privačias investicijas ir tokiu būdu paskatinti plataus masto privačių modernizavimo priemonių diegimą.

Ilguoju laikotarpiu investicijos į pamatinį Europos nacionalinių ekonomikų energetinės politikos pertvarkymą galėtų sukurti iki 11 mln. naujų visaverčių ir novatoriškų darbo vietų (žr. 1 priedą).

Be to, kiekybinis augimas ir aukštas užimtumo lygis sudaro tinkamiausią pagrindą mažinti skolos lygį ir užtikrinti biudžeto tvarumą. Mūsų planas bus naudingas ES šalims, nes suteiks papildomą impulsą augimui ir užimtumui, ir jos galės juo pasinaudoti gerokai padidindamos tiesiogines ir netiesiogines mokestines pajamas iš pajamų mokesčio, PVM, bendrovių ir pelno mokesčių, taip pat iš socialinio draudimo įnašų ir taip sumažindamos nedarbo kaštus. O tai savo ruožtu palengvins skolos grąžinimą.

Išlaidos investicijoms į naujos švietimo, mokymo, mokslinių tyrimų, sveikatos apsaugos ir kitų paslaugų infrastruktūros kūrimą galės daryti ilgalaikį reikšmingą poveikį tik tuomet, jei šiuo metu yra skiriama lėšų būtinam personalui įdarbinti. Kokybiškų darbo vietų kūrimui prieštarauja griežto taupymo politika, nes daugeliu atveju dėl viešųjų išlaidų mažinimo buvo paskatinta emigracija ir protų nutekėjimas.

Įvykdytų investavimo projektų ilgalaikį poveikį sunku tiksliai įvertinti. Jis turėtų būti nemažas. Pavyzdžiui, energijos transformacija sumažins išmetamo anglies dioksido kiekį ir atsies Europos energijos tiekimą nuo kuro importo, – tokiu būdu bus galima sutaupyti 300 mlrd. Europos išlaidų iš kuro išgaunamai energijai. Tai yra vienas iš svarbiausių ateities konkurencingumo veiksnių. Taip Europai bus sudarytos sąlygos reikšmingai prisidėti mažinant pasaulinės klimato krizės poveikį ir tapti sektinu pavyzdžiu kitiems ekonominiams regionams visame pasaulyje.